

Podsumowanie projektu Rzeki karpackie - czysta Natura 2000

2020-11-27

Przez ostatnie cztery lata tj. od 2017 do 2020 roku na terenie województwa podkarpackiego i małopolskiego Fundacja Wspierania Inicjatyw Ekologicznych realizowała projekt edukacyjny *Rzeki karpackie - czysta Natura 2000*. Kampania edukacji ekologicznej dla społeczności *znad dolnej Soły, Czarnej Orawy, Łososiny, Białej Tarnowskiej, Wisłoki z dopływami, Jasiołki i Środkowego Sanu*. Projekt współfinansowany był ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko oraz Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej, we współpracy merytorycznej Regionalnych Dyrekcji Ochrony Środowiska w Rzeszowie i Krakowie.

Podstawowym celem projektu Rzeki karpackie - czysta Natura 2000 była kampania edukacji ekologicznej dla społeczności *znad siedmiu rzek objętych programem Natura 2000*. Na terenie województwa małopolskiego były to rzeki Biała Tarnowska PLH120090, Czarna Orawa PLH120002, Dolna Soła PLH120083 i Łososina PLH120087, a na terenie woj. podkarpackiego: Wisłoka z dopływami PLH120052, Rzeką San PLH120007 i Jasiołką PLH120011. Całkowity budżet projektu: 1.000.310 zł.

Projekt miał na celu:

- podniesienie poziomu wiedzy społeczeństwa na temat funkcjonowania rzek górskich (dynamika rzeki, przyczyny powodzi, samooczyszczanie wód, korytarz swobodnej migracji rzeki itp.);
- podniesienie poziomu świadomości na temat zagrożeń dla człowieka i dzikich zwierząt/roślin (głównie gatunków naturalnych) wynikających z działalności ludzkiej;
- podniesienie poziomu wiedzy na temat korzyści dla człowieka wynikających z zachowania naturalnego charakteru rzek górskich (usługi ekosystemowe naturalnej rzeki);
- kształtowanie pozytywnych postaw względem chronionych w sieci Natura 2000 siedlisk roślinnych i gatunków dziko występujących zwierząt;
- wzrost poziomu wiedzy na temat potrzeb i metod ochrony naturalnych siedlisk i zwierząt związanych z górkimi rzekami, a przez to ochronę/odtworzenie naturalnego charakteru rzek.

Odbiorcami projektu (ponad 500 tys. osób) byli mieszkańcy gmin związanych z rzeczonymi obszarami Natura 2000. Łącznie projektem objęto 69 gmin, przy czym na terenie woj. podkarpackiego było to 44 gminy.

Wykonane działania obejmowały m.in. kampanię internetową i medialną. Przygotowano spot radiowy - długości 30 sekund, emitowany w Radio Kraków i Radio Rzeszów; newsletter - rozsyłany drogą mailową; ścieżki wirtualne dla każdego z siedmiu rzecznych obszarów Natura 2000 (składające się z interaktywnych panoram sferycznych z dźwiękiem); diaporamę - fotograficzną i audiowizualny pokaz artystyczny prezentujący przyrodę i zagrożenia rzek karpackich; stronę projektu www.rzekikarpackie.fwie.pl; fanpage facebook.com/RzekiKarpackie, na którym organizowano cotygodniowy konkurs wiedzy o rzekach karpackich z nagrodami.

W czasie trwania projektu publikowane były biuletyny edukacyjne (500 szt./obszar x 14 numerów), które rozsyłano do siedmiu współpracujących z projektem gmin (są one również dostępne do pobrania w wersji pdf na stronie www projektu). Tematyka biuletynów:

- Nr 1 - Zasoby i obieg wody w przyrodzie;
- Nr 2 - Znaczenie wody dla organizmów, wpływ zanieczyszczeń;
- Nr 3 - Specyfika rzek górskich i podgórskich;
- Nr 4 - Korzyści z rzeki dla człowieka;
- Nr 5 - Powodzie i susze;
- Nr 6 - Siedliska przyrodnicze;
- Nr 7 - Gatunki naturalne;
- Nr 8 - Gatunki obce i inwazyjne;
- Nr 9 - Ważne dla Europy zwierzęta nadrzeczne - ryby, płazy, ssaki;
- Nr 10 - Ważne dla Europy zwierzęta nadrzeczne - ptaki;
- Nr 11 - Bioindykacja - metoda oceny stanu środowiska rzeczno;
- Nr 12 - Zagrożenia dla ekosystemu rzeczno;
- Nr 13 - Renaturyzacja rzek;
- Nr 14 - MEWy jako przykład alternatywnych źródeł energii.

Przeprowadzono również działania lokalne: spotkania dyskusyjne w każdym z obszarów Natura 2000, robocze spotkania z władzami gmin współpracujących z projektem oraz festyny. Stoisko projektu wzięło udział w siedmiu festynach. Na terenie województwa podkarpackiego odbyły się one:

- 1) Wisłoka z dopływami - w miejscowości Siedliska Bogusz;
- 2) Rzeką San - Bachórz;
- 3) Jasiołka - Jedicze.

Na festynach rozdawano ulotki i prowadzono edukację ekologiczną, dzieci robiły makietę rzeki naturalnej i uregulowanej, prezentowano wystawę nagrodzonych w konkursie plastycznym plakatów oraz prowadzono wycieczkę przyrodniczą nad lokalną rzekę.

Spotkania dyskusyjne z lokalnymi władzami i mieszkańcami odbyły się w obszarach Natura 2000: Rzeką San - w Przemyśle, Wisłoka z dopływami - w Jaśle i Jasiołka - w Jediczu. Na spotkaniach dyskusyjnych eksperci prezentowali swoje wykłady, zakończone częścią dyskusyjną. Tematyka prezentacji: *Stan obecny rzek karpackich - efekt zmian w zlewni i regulacji koryt* (dr hab. E. Gorczyca); *Jakie korzyści wynikają lub mogą wynikać z przyrodniczych walorów karpackich rzek dla lokalnej społeczności i całego społeczeństwa* (dr M. Jelonek); *Właściwe utrzymanie drogi do rewitalizacji rzek górskich i ich dopływów na przykładzie projektu Tarliska Górnej Raby* (mgr inż. J. Jeleński). Prezentacje ekspertów i ich streszczenia zamieszczono na [stronie internetowej projektu](http://www.rzekikarpackie.fwie.pl).

Ostatnim zaplanowanym działaniem w projekcie były warsztaty dla nauczycieli i edukatorów (dla 40 osób). Elementem warsztatów było seminarium i wycieczka nad Rabę - w celu zapoznania się z efektami projektu renaturyzacyjnego *Tarliska Górnej Raby* oraz wycieczka nad Zbiornik Dobczycki i zwiedzanie hydroelektrowni. Uczestnicy otrzymali poradnik *Jak edukować o karpackich rzekach*, który został też rozesłany do szkół w gminach leżących na terenie rzecznych obszarów Natura 2000. Poradnik zawiera 28 scenariuszy zajęć z dziećmi dla 2 grup wiekowych (200 stron, nakład 400 szt.) i jest dostępny na [stronie internetowej projektu](http://www.rzekikarpackie.fwie.pl).